

Билтен број 4
Јун 2020.

ЗАЈЕДНО МОЖЕМО БОЉЕ!

Кроз четврти билтен ИПА Програма прекограничне сарадње Србија-Црна Гора 2014-2020 представимо вам на који начин ЗАЈЕДНО МОЖЕМО БОЉЕ да креирамо нашу будућност!

Упркос околностима изазваним пандемијом вируса *Covid-19* коностантно смо пружали подршку корисницима пројеката уговореним током првог позива Програма. Током прве половине 2020. године спроведене су мониторинг посете пројектима који су у процесу имплементације. Мониторинг посете одржане су путем *Skype*-а, под слоганом “останимо безбедни путем дигиталне комуникације”.

Особље Заједничког техничког секретаријата је редовно комуницирало са корисницима како би се осигурала несметана имплементација подржаних пројеката, као и ради пружања помоћи у спровођењу тендерских процедура, видљивости пројеката и другим активностима у вези са имплементацијом.

www.cbcsrb-mne.org

www.facebook.com/PrekogranicniProgramSRBMNE

www.cbc-srb-mne.euzatebe.rs

Овај програм финансира Европска унија

Активности усмерене на интегрисано управљање лековитим биљем кроз пројекат ПОРАЛИСТ

Крајем јануара 2020. године, Међуопштинска радна група за лековито биље и очување биодиверзитета, састављена од представника јавног, приватног и цивилног сектора из Пријепоља и Бијелог Поља, одржала је други заједнички састанак у оквиру пројекта Опсерваторија за заштиту регионалног подручја лековитог биља као жива прекогранична инфраструктура одрживог туризма – ПОРАЛИСТ. У складу са одредбама Меморандума о сарадњи којим су две прекограничне локалне самоуправе потврдиле намеру да своје напоре усмере у правцу интегрисаног управљања лековитим биљем, изабрано је руководство овог заједничког радног тела и тиме обезбеђен предуслов за будуће иницијативе и постизање одрживости ПОРАЛИСТ пројекта.

Велико интересовање локалних актера за тему лековитог биља и очувања биодиверзитета у целини резултирало је активним учешћем свих присутних чланова у препознавању изазова и прилика у овом сектору. Поменути сегмент је од кључне важности за наредне фазе стратешког планирања, дефинисања визије, циљева и мера заједничког Акционог плана за очување и заштиту биодиверзитета две прекограничне општине, који ће као крајњи резултат овог пројекта бити основа за будуће активности, не само у области заштите природних ресурса, већ и руралног развоја у целини. Уз партиципацију свих учесника, SWOT анализа је финализована на трећем састанку који је одржан у Пријепољу 1. јуна 2020.

Иако је ванредна ситуација услед епидемије вируса *Covid-19* готово зауставила имплементацију ПОРАЛИСТ пројекта, јер није било могуће организовати заједничке догађаје и спровести планиране активности на терену, пројектни тим је интензивно радио на припреми практичних публикација о мерама и техникама сакупљања лековитог биља и анализи ланца вредности у сектору са конкретним предлозима за узгајање економски најисплативијих врста. Током овог периода су такође постављене

основе за креирање дигиталне платформе – Регионалне опсерваторије, и припремљени садржаји који ће ширем кругу корисника пружити многобројне корисне информације о примени лековитог биља. Након теренског истраживања које су експерти Института „Др Јосиф Панчић“ наставили у јуну у Србији и Црној Гори, биће постављен кључни сегмент платформе о распрострањености појединих лековитих врста на овом подручју, чиме ће се стећи услови да овај алат постане функционалан и видљив за јавност.

Почетком јуна у Пријепољу је одржан је тренинг за локално становништво на тему комерцијализације лековитог биља и сарадње са фирмама које се баве откупом и прерадом. Уз присуство представника фирми које се баве откупом и прерадом лековитог биља, које су локалном становништву понудили сврсисходне предлоге за сарадњу и тиме допринели ублажавању проблема пласмана сировина, што за становнике прекограничног подручја представља битно ограничење упркос расположивом и дугорочном потенцијалу. Теренско истраживање и радионице ће се реализовати током лета, када су планиране и студијске посете које ће послужити за креирање и развој туристичких производа базираних на лековитом биљу намењених тржишту посебних облика туризма.

Основне школе опремљене за грејање обновљивом енергијом

У оквиру пројекта „Смањење утицаја локалних заједница прекограничног региона Србија и Црна Гора на климатске изазове – МИ МОЖЕМО“ у претходном периоду је успостављена одлична сарадња са основном школом „Ђура Јакшић“, средњом пољопривредно-хемијском школом „Др Ђорђе Радић“ из Краљева, ОШ „Салко Аљковић“ из Пљеваља и ОШ „Радомир Митровић“ из Берана.

Сарадња је у предходном периоду била усмерена на практичну реализацију мера којима се коришћење фосилних горива као енергента, замењује са обновљивим изворима енергије. Наведени приступ на тај начин доприноси смањењу емисије гасова који стварају ефекат стаклене баште, као и загађења на локалном, а тиме и на глобалном нивоу.

У основној школи „Салко Аљковић“ у школском објекту у Гукама (Пљеваља) је у оквиру пројекта замењен котло који је као енергент користио угаљ са котлом на пелет. Исти приступ је коришћен и у основној школи „Ђура Јакшић“ у Конареву (Краљево) у школском објекту у Матаругама, где је до сада коришћено ложило као енергент за грејање, а пројекат је омогућио заменом котла да се као енергент убудуће користи пелет.

Поред мера које су имале за циљ замену фосилних горива са обновљивим енергетским изворима тј. пелетом од дрвета, у четири школе (ОШ „Радомир Митровић“, Беране, ОШ „Салко Аљковић“, Пљеваља, ОШ „Рашка“, Рашка и Пољопривредно-хемијска школа „Др Ђорђе Радић“, Краљево) у прекограничном подручју Србија-Црна Гора су постављена четири мала фотонапонска система за производњу соларне електричне енергије укупне снаге 1.92кW (појединачна снага у свакој школи је 480W). Постављени фотонапонски системи производе електричну енергију која се користи у Зеленим кабинетима у поменутиим школама.

Реализоване активности су допринеле да се на значајан начин утиче на животну средину кроз смањење загађења, да се допринесе едукативном процесу кроз практичну примену знања и обновљивих извора енергије. Када је реч о позитивним утицајима на животну средину, треба истаћи егзактне податке о смањењу емисије гасова који стварају ефекат стаклене баште у наведеним школама. Пре реализације пројектних активности наведене школе су емитовале око 110.3 тона CO₂ годишње, а након уградње котлова на пелет и малих фотонапонских система емисија CO₂ ће бити смањена на 45.3 тоне годишње. У наредном периоду је планирана уградња соларне електране снаге 50кW у ЈЕП „Топлана“ у Краљеву, чиме ће се додатно смањити емисија штетних гасова за око 39 тона годишње.

Пандемија Корона и увођење ванредног стања у обе земље, је на значајан начин утицало на пројекат, посебно на сет активности које су биле усмерене на едукацију и информисање младих и грађана о обновљивим изворима енергије, енергетској ефикасности и могућим решењима за смањење активности које утичу на климатске промене.

Обезбеђена нова опрема за прогнозу времена у оквиру пројекта „Будимо припремљени“

Упркос многим препрекама узрокованим новим вирусом *Covid-19*, НВО ФОРС Монтенегро је успео да реализује набавку нове опреме за прогнозу времена и нумеричку рану најаву за потребе Завода за хидрометеорологију и сеизмологију Црне Горе, у оквиру пројекта „Будимо припремљени“.

Циљ пројекта је јачање капацитета институција и служби из Црне Горе и Србије које се баве заштитом и спашавањем за превенцију пожара и поплава и ублажавање њихових последица, као и информисање становништва прекограничне области о смањењу ризика од непогода. Пројекат се реализује у партнерству са Сектором за ванредне ситуације МУП-а Републике Србије, Директоратом за ванредне ситуације Министарства унутрашњих послова Црне Горе и општинским службама заштите и спашавања у Црној Гори.

Нова опрема, чија вриједност износи 19.350 еура, омогућава бржу и ефикаснију временску и хидролошку прогнозу, при чему доприноси унапређивању система ране најаве о могућим појавама природних непогода.

Пројекат у трајању од 18 месеци се спроводи у Црној Гори у општинама: Беране, Бијело Поље, Жабљак, Никшић, Петњица, Пљевља и Шавник а у Републици Србији у општинама: Нови Пазар, Рашка, Сјеница и Тутин.

Остале активности, предвиђене у оквиру пројекта, укључују набавку опреме и возила за институције и службе које се баве заштитом и спашавањем, прекограничне обуке, семинаре и показне вежбе на теме у вези са заштитом и спашавањем у случајевима пожара и поплава, обуке за особље хидрометеоролошких служби, међународну конференцију на тему смањења ризика од непогода, кампању информисања становништва о ризицима од непогода, превентивним мерама и активностима које би требало предузети у случајевима одређених непогода.

Квалификоване геронтодомаћице пружале помоћ старима и током пандемије

У оквиру пројекта „Стручна женска радна снага за бољу будућност“, који спроводе Дом за старе Бијело Поље и Центар за социјални рад Нови Пазар, током јануара и фебруара 2020. године, су одржане обуке за незапослене жене за занимање геронтодомаћице. Циљ обуке, која је трајала 33 дана, био је да полазнице радне праксе стекну знања и усвоје вештине које ће им бити потребне за рад приликом обиласка геронтодомаћинстава на терену. Радна пракса за укупно 40 квалификованих геронтодомаћица је почела у марту 2020. године у трајању од три месеца.

Обзиром да је у периоду реализације радне праксе наступило ванредно стање узроковано Covid-19 вирусом, полазнице радне праксе у Новом Пазару су наставиле са својим радним ангажманом, уз коришћење комплетне заштитне опреме. Тиме је пружена велика помоћ најугроженијој категорији становништва, најстаријим суграђанима.

„У име мојих двадесет колегиница желим да кажем да смо кроз овај пројекат стекли једно животно искуство. Надам се да смо успели у тешком периоду пандемије да пружимо адекватну помоћ и подршку нашим старијим суграђанима“, каже сертификована геронтодомаћица Бранка Ђоровић.

Према речима координаторке пројекта Емине Конићанин, „Квалификована женска снага за бољу будућност“ је први пројекат прекограничне сарадње који су заједно реализовали новопазарски Центар за социјални рад и бјелопољски Дом за старе.

„Показало се да је овај пројекат био јако добар и да је реализован у право време.

Обучене геронтодомаћице имају најбоље препоруке за обављање овог посла“, рекла је Конићанин.

„Пројекат прекограничне сарадње је прави пример корисног утрошка средстава ИПА фонда Европске уније“, оценио је директор Центра за социјални рад у Новом Пазару Аднан Диздаревић.

Полазнице радне праксе у ЈУ Дом старих „Бијело Поље“ су привремено престале са радом на основу Наредбе за предузимање привремених мјера за спрјечавање уношења у земљу, сузбијање и спрјечавање преношења новог корона вируса Министарства здравља Црне Горе.

Отворено девет предузећа у Рожајама и Сјеници крз пројекат „Занатлија“

Општине Рожаје и Сјеница, у сарадњи са две стручне школе, успоставиле су сарадњу и ускоро завршавају реализацију пројекта „Занатлија“ који је омогућио отварање девет нових предузећа у две прекограничне општине, као дио ИПА Програма прекограничне сарадње Србија-Црна Гора 2014-2020., који финансира Европска унија.

Пројекат „Занатлија“, чија је укупна вредност 193.466 еура, заснива се на растућем интересу за samozapošljavanje младих и дизајниран је тако да обезбеди да се новоотворена предузећа могу интегрисати у одрживе делове локалне и националне економије. Пројекат је створио нова радна места за рањиве групе, укључујући омладину и жене, осигуравајући им потребну подршку у смислу пословних знања, подршке за покретање посла, обука и услуга менторства. Поред тога, пројекат је подржао набавку специјализованих алата за занатство за средње школе у Сјеници и Рожајама које ће користити ученици и заинтересовани потенцијални предузетници.

Амела Ковачевић Календер, менаџерка пројекта, рекла је: „Општина Рожаје је поносна што додатно појачава своју подршку локалном економском развоју, усредсређујући се на отварање нових радних мјеста, предузетништво и даљу подршку становништву у циљу побољшања квалитета живота. Планирамо да континуирано пружамо савјетодавну и техничку подршку потенцијалним новим предузетницима кроз отворену Локалну канцеларију за подршку предузетништву а на основу усвојене Стратегије за развој предузетништва која ће покренути нове привредне дјелатности, као и оне традиционалне. Иако првобитно није планирано наш заједнички прекогранични пројекат резултирао је отварањем девет нових предузећа у Сјеници и Рожајама. Међу отвореним предузећима налазе се фризерски салон, фирма за прање тепиха и ентеријера аутомобила, салон за лепоту и масажу, шнајдер, аутолимар, фирма за производњу сапуна“.

Микро, мала и средња предузећа имају важну улогу у запошљавању и стварању прихода за локалне заједнице како у Црној Гори, тако и у Србији. Пројекат је подржао сарадњу средњих стручних школа из циљаних општина под вођством локалних управа са циљем да се обнови интересовање за традиционалне привредне делатности попут занатства. Пројекат је пружио подршку за више од 90 појединаца који су били директно укључени у програме обука и менторства, с очекивањима да ће до краја пројекта имати више од 100 корисника.

Одржане обуке за раднике у туристичкој индустрији

Општине Рашка и Плужине су током предходног периода у оквиру пројекта „Повећање могућности запошљавања у текстилној и туристичкој индустрији у прекограничном подручју“ организовале обуке за радно ангазоване и потенцијалне туристичке раднике. Одржано је дванаест тренинг модула за раднике у туристичкој индустрији у Рашкој и шеснаест тренинг модула за исту циљну групу у Плужинама. Такође, у општини Плужине спроведено је шеснаест тренинг модула за припаднике циљних група који желе да покрену пословање у оквиру туристичке индустрије.

Након проглашења ванредног стања услед *Covid-19* вируса како у Црној Гори тако и у Србији, обе општине су почеле да у сарадњи са пружаоцима услуга организују онлајне тренинге за припаднике циљних група.

Први сет он-лајн тренинга је одржан у Рашкој током маја 2020. за раднике у туристичкој индустрији. На тренингу је било присутно 17 полазника а тема едукације је била „Промоција туризма путем интернета“. Тренинг је изазвао велико интересовање код учесника због промена у начину промоције туризма и туристичких производа које ће наступити у будућем периоду, претежно због прилагођавања условима путовања и смештаја услед последица *Covid-19* вируса.

У општини Плужине је такође организован он-лајн тренинг за раднике у туристичкој индустрији. Тема тренинга је одређена у складу са новонасталим околностима проузрокованим *Covid-19* вирусом. Предавачи су се фокусирали на проналажење нових модела у функционисању туристичке индустрије у окружењу какво данас постоји. Предложене су нове могућности у промоцији туристичких потенцијала и нови приступ у привлачењу гостију претежно из Црне Горе и земаља региона.

Основни циљеви пројекта су повећање капацитета заинтересованих страна за нове могућности у индустрији текстила и туризма и промоција нових могућности за запошљавање и информисање потенцијалних запослених и послодаваца.

Представљени резултати пројекта “Рехабилитација илегалних депонија на реци Лим и подизање свести о њиховој штетности”

У времену све веће бриге о животној средини и у току процеса преговарања за приступ Европској унији Републике Србије и Црне Горе, Секретаријат за одрживи развој Општине Бијело Поље и Општина Прибој, у сарадњи са ЈКП „Услуга“ Прибој и НВО Еуромост, представили су на конференцијама за медије у Бијелом Пољу и Прибоју, 26. и 28. фебруара 2020. године, резултате пројекта „Рехабилитација илегалних депонија на реци Лим и подизање свести о њиховој штетности“.

Отварајући конференцију, потпредседник Општине Бијело Поље Ернад Суљевић казао је да је очувана и здрава животна средина предуслов за добро стање и напредак било којег друштва.

– На основу тога, могу само да констатујем да сте дали значајан допринос очувању животне средине и уређењу корита ријеке Лим у општинама у којима се реализовао овај прекогранични пројекат, Прибоју и Бијелом Пољу. Стратешка оријентација Црне Горе за приступање Европској унији указује на читав сет међународних стандарда који се морају испунити када је у питању животна средина – казао је Суљевић и истакао да ће Општина Бијело Поље кроз реализацију изградње постројења за пречишћавање отпадних вода допринети трајном решавању проблема загађења реке Лим.

Циљеви пројекта били су успостављање одрживог модела заштите животне средине и обезбеђивање услова за промену навика становништва о правилном одлагању отпада. Партнери су поред уклањања по шест нелегалних депонија на подручју Бијелог Поља и Прибоја, извршили и набавку контејнера за чврсти отпад, поставили видео надзор и парковски мобилијар на очишћеним локацијама, набавили лабораторијску опрему за тестирање квалитета воде и реализовали кампању о важности очувања животне средине у оквиру које је успостављена бесплатна СОС линија за пријаву нелегалног одлагања отпада. Пројекат је трајао 14 месеци, а завршен је 29. фебруара 2020.

Промоција пројекта “БинС” кроз видео спот о правилном управљању чврстим отпадом

Упркос чињеници да је пандемија *Covid-19* у току и да скоро два месеца важе забране путовања и окупљања у Гусињу и Сјеници, циљном подручју пројекта, у оквиру пројекта „БинС“ је успешно завршено снимање, продукција и емитовање промотивног видео спота.

Циљ промотивног видео спота је да се што већи број грађана упозна са циљевима пројекта што ће довести до повећања броја људи који учествују у локалним акцијама заштите животне средине и активностима управљања отпадом. Поред тога, видео промовише добросуседске односе и прекограничну сарадњу између Црне Горе и Републике Србије.

Промотивни видео спот приказује активности сарадње Општине Гусиње и Јавног комуналног предузећа „Врела“, Сјеница у оквиру пројекта „Увођење одрживог управљања отпадом - БинС“. Гледаоци имају прилику да се информишу о правилном управљању чврстим отпадом, законодавству и доприносу активности које финансира Европска унија у оквиру ИПА Програма прекограничне сарадње Србија и Црна Гора 2014-2020. Видео ће бити представљен широј публици путем веб странице Општине Гусиње и преко њиховог *YouTube* канала.

Поред тога, пројектни тим у Гусињу и Сјеници је радио на потписивању Меморандума о сарадњи са локалним приватним и јавним институцијама о заједничким активностима везаним за заштиту животне средине. Таква будућа сарадња део је кампање подизања свести јавности која има за циљ повећање нивоа информисаности о питањима заштите животне средине.

Билтен број 4
Јун 2020.

ЗАЈЕДНО МОЖЕМО БОЉЕ!

www.evropa.gov.rs

www.mei.gov.rs

www.eu.me

www.kei.gov.me

www.cbcsrb-mne.org

www.facebook.com/PrekogranicniProgramSRBMNE

www.cbc-srb-mne.euzatebe.rs

Овај програм финансира Европска унија

Билтен је направљен уз подршку Европске уније. Садржај билтена је искључива одговорност оперативних структура укључених у имплементацију ИПА Програма прекограничне сарадње Србија-Црна Гора 2014-2020, те ни на који начин не одражава ставове Европске уније.